

Kamiński, Marcin

Faustyn Piasek : (relacja z otwartego posiedzenia Seminar. Doktoranckiego Towarzystwa Naukowego Płockiego)

Notatki Płockie 20/2-81, 31-34

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARCIN KAMIŃSKI

Faustyn Piasek

(Relacja z otwartego posiedzenia Seminar. Doktoranckiego Towarzystwa Naukowego Płockiego)

W sobotę, dnia 5 kwietnia 1975 roku, w sali im. Tadeusza Gierzyńskiego Towarzystwa Naukowego Płockiego odbyło się otwarte posiedzenie Studium Doktoranckiego TNP pod przewodnictwem prof. dr Antoniego Rajkiewicza, podczas którego referowałem założenia swojej pracy doktorskiej, poświęconej zasłużonej dla Płocka postaci prof. Faustyna Piaska. Posiedzenie Studium Doktoranckiego zaszczyliła swoją obecnością najbliższa rodzina F. Piaska: córka Janina i syn Jerzy Piaskowie.

Wystąpienie doktorackie podzieliłem na trzy części:

- 1) Omówienie życia, działalności i twórczości Faustyna Piaska.
- 2) Przedstawienie 45 dokumentów ikonograficznych, wyświetlonych przez epidiaskop, związany z Faustynem Piaskiem.
- 3) Koncert poetycko — muzyczny, poświęcony twórczości F. Piaska, w wykonaniu uczniów Państw. Szkoły Muzycznej I i II st. im. K. Szymanowskiego w Płocku: Teresa Nowakowska — recytacje, Ewa Kaczmarzyk i Grzegorz Kramarz — skrzypce, Jerzy Blicharz — akordeon, oraz (odtworzenie z taśmy magnetofonowej, z braku na sali pianina) Aleksandra Rutkowska — śpiew, przy moim akompaniamencie.

Faustyn Piasek urodził się 16 lutego 1877 roku we wsi Głowczów, leżącej u progu Puszczy Kozienickiej w Ziemi Radomskiej. Po ukończeniu wiejskiej szkółki elementarnej, wyjechał na dalsze nauki do Warszawy. Ukończył tutaj gimnazjum, a następnie Warszawski Instytut Muzyczny, uzyskując w 1898 roku dyplom kapelmistrza orkiestr wojskowych.

Kolejnie pracował w Starachowicach, Łucku, a w latach 1900—1915 w Wymyślinie — Skepe, jako nauczyciel śpiewu i muzyki w tamtejszym rosyjskim seminarium nauczycielskim. W Wymyślinie dał się poznać F. Piasek nie tylko jako dobry muzyk, dyrygent, kompozytor, ale przede wszystkim, jako wybitny działacz społeczny i patriota. Był aktywnym uczestnikiem dramatycznych wydarzeń rewolucji 1905 roku, walcząc o szkołę z polskim językiem nauczania. On to odważył się zadyrygować swoją szkolną orkiestrą z wykonaniem w 1913 roku polskiego

Od II półrocza 1970 r. we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim prowadzone jest seminarium doktoranckie przy TNP, którego kierownikiem (opiekunem) jest dr Antoni Rajkiewicz — profesor UW. Od lewej na zdjęciu: doktorant mgr Marcin Kamiński, prof. dr Antoni Rajkiewicz i mgr Sławomir Fedorowicz — sekretarz seminarium.

hymnu narodowego: „Jeszcze Polska nie zginęła” pod płaszczykiem grania marsza gwardii cesarskiej pułku ułanów, pomyłkowo opublikowanego w wydawnictwie moskiewskim z marszami wojskowymi, a z melodią hymnu! Groziła mu wówczas zsyłka na Sybir! Sytuację uratował fakt wynalezienia przez Faustyna Piaska w owym czasie automatycznych nożyc do cięcia drutów kolczastych, które znalazły swoje zastosowanie w piechocie wojsk rosyjskich.

W Wymyślinie założył Faustyn Piasek rodzinę, zeniąc się z Emilią z Kalinowskich. Z szczęśliwie dobranego małżeństwa urodziło się troje dzieci: córka Janina i synowie Józef i Jerzy.

W latach I wojny światowej, F. Piasek ewakuowany z rodziną w głąb Rosji, cudem ocalał, korzystając z życzliwości władz rewolucyjnych, bolszewickich, które widziały w nim człowieka pracy, nauczyciela i muzyka, a nie jakiegoś bur-

Uczestnicy Seminarium doktoranckiego, podczas którego tezy rozprawy doktorskiej referował mgr Marcin Kamiński — dyrektor Szkoły Muzycznej I i II stopnia w Płocku.

žuja. Do Polski wrócił Piasek dopiero jesienią 1921 roku, osiadając na stałe w Płocku, gdzie objął stanowisko nauczyciela śpiewu i muzyki w Państw. Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Bolesława Krzywoustego, by w następnych latach współpracować również z Seminarium Żeńskim i Szkołą Organistowską.

W latach międzywojennych rozwijał F. Piasek wszechstronną działalność, jako kompozytor, dyrygent, pedagog. Napisał wówczas setki kompozycji wokalnych i instrumentalnych, pieśni i utworów fortepianowych, chóralnych i orkiestrowych. Opracował bardzo cenne pod względem dydaktycznym podręczniki do nau czania gry na skrzypcach, fortepianie i akordeonie. Był autorem wielu śpiewników, w których posługiwał się opracowaną przez siebie, a wypróbowaną przez lata praktyki, metodą trój dźwiękową. Śpiewniki, wydane w nakładzie 150 tysięcy egzemplarzy, stały się tak powszechne, iż mawiano w całym kraju: „zapiaszczą się nam Rzeczypospolita, gdzie spojrzysz, same P i a s k i leżą”!

Ogromnym sukcesem owych lat było wystawienie w 1928 r. „WESELA NA KURPIACH” Władysława Skierkowskiego z muzyką i opracowaniem pieśni ludowych przez Faustyna Piaska.

Napisał Piasek także wiele sztuk teatralnych: dramatów i komedii, obrazków scenicznych, słuchowisk radiowych o tematyce ludowej, patriotyczno-społecznej i młodzieżowej. Zachowało się po nim ok. 170 wierszy, które przez lata były publikowane w prasie codziennej i periodycznej, przede wszystkim płockiej. Był wynalazcą ulepszeń w różnych dziedzinach: chemii, radia, techniki i przemysłu. Jego np. automaty ostrzegawcze i hamulcowe znalazły swoje zastosowanie w polskim kolejnictwie.

W 1934 roku Faustyn Piasek został prezesem zarządu Płockiego Towarzystwa Muzycznego (rok założenia: 1900), prowadzącego pod jego kierownictwem ożywiony ruch koncertowy na terenie miasta i regionu płockiego. W 1935 roku odbył się jubileusz 35-lecia pracy artystycznej i pedagogicznej Faustyna Piaska. W kon-

cercie udział wzięli m. in. Grażyna Bacewiczówna — skrzypce i Witold Lutosławski — fortepian, koryfeusz współczesnej muzyki polskiej.

Lata okupacji przeżył Faustyn Piasek w bardzo ciężkich warunkach.

Wysiedlony ze swojego domku przez Niemców, zamieszkał z żoną i córką kątem u znajomych. Gdy okupant rozebrał do fundamentów gmach płockiego teatru, F. Piasek zabrał ze sobą pokryjomy ze sterty gruzów drewnianą belkę, z której — na znak protestu — wykonał wraz ze smyczkiem piękne skrzypce.

Zaraz po wyzwoleniu, mimo podeszłego wieku, Faustyn Piasek zgłosił się do pracy, obejmując na krótki okres stanowisko kierownika Wydziału Kultury i Sztuki w Płocku. Szybko jednak przeszedł do ulubionej przez siebie pracy z młodzieżą, zostając nauczycielem w Ludowym Instytucie Muzycznym w Płocku, pierwszej placówce szkolenia muzycznego, założonej w Polsce Ludowej na Mazowszu przez prof. Tadeusza Paciorkiewicza.

6 czerwca 1948 roku odbył się w Płocku jubileusz 50-lecia pracy Faustyna Piaska, który w połączeniu z obchodem ŚWIĘTA PIEŚNI stał się wielkim wydarzeniem w życiu kulturalnym Płocka.

W 1949 roku odnosi F. Piasek sukces o znaczeniu międzynarodowym: skomponowana przez niego „SUITA KURPIOWSKA” w wykonaniu Zespołu Pieśni i Tańca Domu Harcerza (sławne DZIECI PŁOCKA!) pod kierownictwem druha haremistrza Wacława Milkego, zdobyła dla Polski II nagrodę podczas Światowego Złotu Młodzieży w Budapeszcie.

Podczas krótkiego okresu kadencji na stanowisku dyrektora Ludowego Instytutu Muzycznego w roku szkolnym 1949/50, doprowadza Faustyn Piasek instytucję do upaństwowienia, co zagwarantowało Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia w Płocku dalszy, długotrwały i pozytywny rozwój.

Faustyn Piasek zmarł 31 października 1955 roku, otoczony powszechnym szacunkiem społeczeństwa płockiego. Pozostało po nim ogromne dzieło, które czeka na swoje naukowe opracowanie.

Faustyn Piasek skomponował około 1500 utworów, w tym na skrzypce (189); muzyka religijna, kantaty i suity wokalnie-instrumentalne (46); pieśni i piosenki w różnych układach (396); zbioriki pieśni szkolnych w różnych opracowaniach na 1—4 głosów (608); podręczniki do nauzenia gry na instrumentach (6); pieśni ludowe w różnych opracowaniach (105); utwory na fortepian lub akordeon (173) i pieśni na głos solowy z akompaniamentem fortepianu (21).

Szczególne znaczenie w twórczości F. Piaska mają jego podręczniki do czytania nut głosem, oparte na wypracowanej przez niego metodzie trójdźwiękowej. Podręczniki te wydawane były dla seminariów nauczycielskich i uczniów szkół powszechnych (podstawowych). W latach po II wojnie światowej publikowane były duety skrzypcowe F. Piaska („Czytelnik”), oparte na oryginalnych, jak i ludowych, tematach. Szczególną popularnością cieszyły się śpiewniki Faustyna Piaska: „Rok szkolny w pieśni” i „Radość życia”.

Faustyn Piasek był członkiem Polskiego Związku Wynalazców, ZAIKS-u oraz wielu organizacji społecznych i kulturalnych.

Imponująco przedstawia się twórczość dramatyczną Faustyna Piaska, przechowywana w całości w rękopisach. Warto tu wymienić przyjemniej kilka pozycji:

Widowiska ludowe („Świętokrzyskie wesele”, „W gościnie u Kurpiów”, „Wesele Jagusi”, „Na polskiej wsi”, „Wesele w Sandomierskim”). Bajki, oparte tematycznie na Andersenie oraz oryginalne, jak „Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej”, w której występują dzieci, przebrane za ptaki i zwierzęta. Dramat: „Chłopskie dziecko” osnuty jest na pamiętnikach uczestnika Powstania Styczniowego 1863 roku, J. K. Janowskiego. Główną bohaterką dramatu jest dziewczyna wiejska — Kasia. Bliską była także F. Piaskowi komedia („Pąsowa róża”, „Muzykalna żona”, „Przyjaciele” i inne).

W swojej pracy doktorskiej, poświęconej Faustynowi Piaskowi, staram się uwzględnić, obok danych biograficznych, charakterystykę muzyka, jako nauczyciela i działacza społecznego, ofiarnie pracującego obywatela, zacnego i dobrego ojca rodziny.

Nadchodzi setna rocznica urodzin Faustyna Piaska i chyba najsluszniejszą rzeczą będzie odrestaurowanie pamięci o tym prostym i szlachetnym, niewątpliwie „bene merentes” obywatelu Płocka, zasługującym na szacunek i uznanie, a także odrestaurowanie zanikającej po nim, już w dwadzieścia lat po śmierci, pamięci. Właśnie dla uczczenia tej pamięci Płockie Towarzystwo Muzyczne im. Wacława Lachmana otwarło w XXX-tą rocznicę wyzwolenia Płocka, 14 stycznia 1975 roku, w jednej z sal gmachu Państw. Szkoły Muzycznej IZBĘ PAMIĄTEK IM. FAUSTYNA PIASKA, korzystając tutaj z bezinteresownie ofiarowanych zbiorów przez rodzinę kompozytora, córkę Janinę i syna Jerzego Piasków.

Zachęcony do napisania pracy doktorskiej o Faustynie Piasku przez kierownika Seminarium Doktoranckiego, prof. dr Antoniego Rajkiewicza, przedkładam niniejszy zarys pracy doktorskiej dzisiejszemu szanownemu zgromadzeniu do oceny.

Po wyświetleniu materiałów ikonograficznych oraz po części koncertowej, odbyła się dyskusja:
PROF. DR ANTONI RAJKIEWICZ:

Przedstawiona nam, oczywiście zgodnie z założeniami czasowymi, mocno ograniczonymi przez Seminarium Doktoranckie, w perspektywnym skrócie postać Faustyna Piaska, zarysowała się bogato i wszechstronnie. W pracy doktorskiej mgr. Marcina Kamińskiego zarysowują się trzy wątki:

- 1) Biografia F. Piaska.
- 2) Elementy twórczości F. Piaska.
- 3) Problemy badawcze.

Czy taka jednostka, jak przedstawiony nam Piasek, może być zaliczana do zasłużonej grupy obywateli Płocka? W swych pracach prezes Tow. Naukowego Płockiego, inż. mgr. Jakub Chojnacki, wylicza „bene merentes” 30 wybitnych obywateli miasta, począwszy od króla Bolesława Krzywoustego.

Materiał nam przedstawiony zdaje się potwierdzić tezę: Faustyn Piasek, o którym uprzednio nie wiele co słyszałem, przedstawił się w zaprezentowanych przez dyr. mgr. Marcina Kamińskiego materiałach, ciekawie, jako muzyk, obywatel, nauczyciel, działacz społeczny, poeta, dramaturg, wynalazca i racjonalizator. Na jego przykładzie można udowodnić, jak wpływa gleba życia socjo-psychologicznego na działalność i zainteresowania człowieka. Piasek jako obywatel Płocka, pokazuje się z wszechstronnej, pozytywnej strony. Nie urodził się w tym mieście, ale temu regionowi poświęcił 55 lat swojego życia, pozostał wierny swojemu miastu, które napewno stworzyło mu klimat do owocnego działania.

O jego pełnym zaangażowaniu świadczy fakt, że zaraz po wyzwoleniu Płocka spod okupacji Niemiec hitlerowskich, mimo podeszłego wieku, zgłosił się do pracy, obejmując z dniem 9 lutego 1945 roku, jak podaje dokument, odpowiedzialne stanowisko kierownika Wydziału Kultury i Sztuki w Płocku. Zapewne Piasek nie był komunistą, ale uznał atmosferę ustrojową stwarzaną u progu Polski Ludowej za słuszną, co korzystnie świadczy o jego dojrzałości politycznej.

Jako nauczyciel, wychowawca młodych pokoleń, zdziałał bardzo wiele. Piasek należał do pokolenia, które scalało naród po 150 latach niewoli!

Do pracy mgr. M. Kamińskiego przywiązuje wiele uwagi. Odkrył on przed nami jednostkę wybitną i godną zainteresowania. W przedstawionym materiale zarysowało się wiele wartości życia i istnienia naszego narodu poprzez pokolenia. Na podstawie jednej rodziny — i to pochodzenia chłopskiego — zarysowała się sztafeta pokoleń i naszych powiązań z tradycją.

Koncepcja pracy doktorskiej mgr M. Kamińskiego jest już dziś prawie dojrzała i rokuje wielkie nadzieje. Temat powiązany z Płockiem, ciekawy, bogaty i odkrywczy.

Dzisiejsze spotkanie, przy wypełnionej sali Towarzystwa Naukowego Płockiego, przeszło moje wszelkie najśmielsze oczekiwania!

RÓŻA GRALA — dyrektor Biblioteki Miejskiej w Płocku:

W latach 1930—1935 miałam szczęście być uczennicą prof. Faustyna Piaska. Pozostał w mojej pamięci, jako nauczyciel zacny, z autorytetem i głęboką wiedzą. Prof. Piasek cieszył się ogólną sympatią i szacunkiem wśród młodzieży. Jego lekcje chóru stanowiły dla nas wielkie przeżycie. Wiedzę naszą wzbogacał różnymi tematami, a między innymi szczególnie wiele uwagi poświęcał problemom technicznym.

Prof. Piasek żył w serdecznej przyjaźni z innymi pedagogami, a swoimi kolegami: malarzem Czesławem Idźkiewiczem, Janem Pniewskim i Kazimierzem Gelinkiem. Tworzyli doborowy kwartet ludzi mądrych i zacnych, o których się nigdy nie zapomina. Wzruszyłam się dzisiejszym spotkaniem. W pamięci odżyła postać niezapomnianego prof. Piaska!

DR TADEUSZ GARLEJ, prezes Płockiego Tow. Lekarskiego:

Dla mnie praca doktorska mgr Marcina Kamińskiego jest już prawie gotowa. Sama postać Faustyna Piaska, jak i epoka, w której żył i działał, — wszystko to zostało tak sugestywnie przedstawione, że autorowi wystąpienia należą się słowa gorącego uznania.

MGR STANISŁAW KOSTANECKI, dyrektor Biblioteki im. Zielińskich:

Prof. dr Rajkiewicz, jak zawsze w sposób doskonały, scharakteryzował założenia pracy doktorskiej dyr. mgr. Marcina Kamińskiego. Postać Faustyna Piaska, zdawałoby się codzienna, jest wybitną. O Piasku pisałem w szeregu artykułach. Zamieścił o nim obszerną notę

w „ŻYCIU MAZOWSZA” prof. dr Czesław Ścisłowski. Znając energię dyr. Kamińskiego wierzę, że praca monograficzna o Faustynie Piasku będzie gotowa już wkrótce. Należy ją zaraz opublikować, jako pilne zamówienie społeczne, a w tym winien zadziałać prezes Tow. Naukowego Płockiego, mgr inż. Jakub Chojnacki. Obok Lachmana będzie to drugie dla Płocka cenne dzieło dyr. Kamińskiego!

WACŁAW MILKE, kierownik Domu Kultury Dzieci i Młodzieży w Płocku:

Jestem głęboko wzruszony. Miałem szczęście współpracować z prof. Piaskiem w latach 1945—1955. Był on przyjacielem Domu Harcerza. Należał do naszej Rady. Wykonywał moc prac, dostarczał nam repertuaru, zawsze ofiarny i bezinteresowny.

Jeździł z naszym zespołem na różne występy, do miast i wsi, a także za granicę. Nasza drużyna Domu Harcerza to kilka młodych pokoleń. Ciągłe gramy, śpiewamy i tańczymy. W repertuarze głównie opracowania sprzed lat prof. Piaska. Jego „SUITE KURPIOWSKA” wykonywaliśmy w Budapeszcie, odnosząc wielki sukces — dla Polski! Ostatnio piosenkami Faustyna Piaska zajęliśmy I miejsce na eliminacjach w Kielcach. Przez trzydzieści lat jest on duchową siłą naszego zespołu!

Dziękujemy dyr. Kamińskiemu, że wziął się do pracy nad Faustynem Piaskiem. Książka o wybitnym płoczaninie winna jak najszybciej ukazać się w druku, jako pilne zamówienie społeczne.

Po dyskusji nastąpił uroczysty moment wręczenia dyplomu honorowego prof. dr. Antoniemu Rajkiewiczowi za prace społeczne na rzecz Tow. Naukowego Płockiego w 1974 roku. Dyplom wręczył prezes Towarzystwa mgr inż. Jakub Chojnacki. Następnie wręczone zostały złote odznaki honorowe dwum młodym, ofiarnym działaczom Domu Kultury Dzieci i Młodzieży w Płocku: Jackowi Żaglewskiemu i Wiesławowi Pieracińskiemu.

Komunikat sekretariatu Seminarium Doktoranckiego przy Towarzystwie Naukowym Płockim

W dniu 20 maja 1975 r. w audytorium im. Stefana Czarnowskiego Wydziału Nauk Społecznych Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej inż. mgr. Jakuba Chojnackiego — prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego, dyrektora Zakładów Stolarki Budowlanej „Stolbud” w Płocku.

Mgr Jakub Chojnacki obronił rozprawę na temat: „Rozwój Płocka pod wpływem budowy Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych”.

Komisji do przewodów doktorskich przewod-

niczył doc. dr Artur Bodnar — dyrektor Centralnego Ośrodka Metodycznego Nauk Politycznych UW. Promotorem był prof. dr Antoni Rajkiewicz — kierownik Seminarium Doktoranckiego przy TNP, a recenzentami: prof. dr Stefan Ignar z SGGW — przewodniczący Komitetu Badań Rejonów Uprzemysławianych PAN i prof. dr Marian Frank — kierownik katedry polityki społecznej UW.

Sekretarz Seminarium Doktoranckiego

mgr SŁAWOMIR FEDOROWICZ